Izhaja vsak petek.

Uredništvo: Kopitarjeva ulica štev. 6.

GLASNIK

Naročnina znaša:
celoletna . . . . K 4·—
poluletna . . . . „ 2·—
četrtletna . . . . „ 1·—
Posamezna štev. „ 0·10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

St. 7. V Ljubljani, dne 14. februarja 1913. Leto VI.

123

Vevško delavstvo je pričelo stavkati dne 11. oktobra, in danes, ko to pišemo, dne 11. svečana 1913, stavka že 123 dni. V strup bi morali svoje pero pomakati, če bi hoteli pisati tako, kakor nam to veleva naše ogorčeno delavsko srce! Vevška stavka je škandal, je lumparija, je zločin krutega kapitalizma, ki mu ga enakega ne dobite v dolgi krvavi povesti med reveži, delavci in med bogataši, njih izkoriščevalci!

Grdo, kruto so ravnali vsi narodi, ki so imeli sužnje, z njimi, Pretepali so jih, mučili, a dajali so jim jesti in skrbeli, da so bili dobro prehranjeni, ne iz ljubezni do njih, marveč iz lastnih sebičnih namenov.

Nam stavka sama kot taka ni ugajala. Po neupravičljivi krivdi nekaternikov se je nekdanja cvetoča strokovna organizacija delavstva v Vevčah omajala, tista strokovna organizacija, ki je v vsakem oziru lepo izvajala svoje dolžnosti in naloge. Dušo delavstvu pod farnima zvonovoma Device Marije v Polju in pri Sv. Lenartu smo poznali, vedli smo, da raste moč tovarne, znali, da tako, kakor je šlo v tvornici, ne more naprej. Gnjev, ki se je zbiral v zatirani duši uboge slovenske pare na vzhodnem delu ljubljanske ravani, smo poznali in vse storili, da bi požar, ki je grozil in ki je moral izbruhniti, ustavili, ker delavstvo, to dobro, mehko, a odločno ljudstvo, ni razpolagalo z bojnim zakladom. Naši hudi, moderni časi socialnih bojev so pa že taki, da tudi v delavskih bojih gleda brezčutni kapitalist na to, če je delavstvo v denarno močni in mogočni strokovni organizaciji združeno.

Ni bilo. In zato je jud pričel judovsko postopati z ubogo slovensko paro. 11. oktobra 1912, pred 123. dnevi, je prekipela strast. Tvornica hoče vreči nekaj delavcev brez pravega razloga na cesto. Ne, tega ne dopustimo, tega ne trpimo, rajši umrjemo. Stavkajmo za svojo staro pravdo, da nas ne bodo kar tebi nič meni nič metali na cesto brez dela in jela.

Delavstvo, to ubogo, dobro ljudstvo je pričelo stavkati in stavka zdaj že 123 dni, nad štiri mesece! Stavka vztrajno, možato, odločno. Ni bilo izdajice, stavkokaza med njimi, dokler niso seveda pod zaščito pravice in postave pometali iz tvorniških stanovanj ljubljanski modri postreščki ubogim delavskim rodbinam njih čepove na cesto. Nekaj revežev je šlo zato kazit stavko svojim sodelavcem. Ni bilo to prav in ni bilo. Stavko kaziti s svojim sodelovanjem ni kaznivo po pisani postavi, a delavska duša sodi o stavkokazih drugače, kakor to sodi postava, ki je delavci niso delali, marveč ki so jo delali tisti, ki delavstvo zatirajo in izrabljajo. A bodimo tudi nasproti stavkokazom pravični. Nad tri mesece ni bilo v vevški papirnici nobenega stavkokaza in naj bi ne bili tistim ubogim revežem pometali njih čepove iz stanovanj, bi ga še tudi danes ne bilo. To beležimo kot izkušnjo v sedanjem nad štirimesečnim bojem krutega juda, ki vihti svoj bič v izpremenjeni obliki nad dobrim vevškim slovenskim delavskim sužnjem.

Občudovanja je vredno vevško delavstvo. Ni imelo strokovnih določenih podpor, kakršne so zagotovljene po celem svetu strokovno združenemu delavstvu. Navezano je bilo in je še na uboge podpore, ki dohajajo. A tudi za podpore je bil čas ob tej stavki skrajno neugoden. Stavkujoče delavstvo so z redkimi izjemami podpirali in je še podpirajo naši ljudje, ki pa plačujejo veliko strankinega davka raznim našim organizacijam in ki dobrodelno veliko delujejo. Kdo največ podpira reveže. Ne li naši ljudje? Zelo upravičeni boj vevškega delavstva je z znatnimi podporami podpiral kranjski deželni odbor in preprečil najhujšo lakoto, a stradanja in bede je v tej veliki vevški delavski vojski še vedno veliko . . .

A pribiti nam je še neko dejstvo, ki je morebiti edino le pri nas mogoče, mogoče pa zato, ker je S. L. S. prava, demokratična stranka. Najvišje mesto, ki je more stranka komu poveriti po lastni določitvi, je pač mesto deželnega odbornika. Naša večina kranjskega deželnega zbora, pa ne samo stavkujoče delavstvo podpira z denarjem, marveč kot pravi demokratje govore deželni odborniki na shodih stavkujočega delavstva.

Shodov je bilo v Vevčah v teh 123. dneh boja veliko, a tako sijajnega ne, kakor dne 8. t. m., ko so na njem govorili deželni odborniki dr. Evgen Lampe, dr. V. Pegan in načelnik J. S. Z. dr. Zajec. S tem shodom je deželni odbor dokazal, da drži najodločnejše z delavstvom, ki zdaj že nad štiri mesece stavka.

Deželni odbor vojvodine Kranjske je pa gotovo z ozirom na grdo postopanje vevške popirnice proti stavkujočemu delavstvu sklenil:

Ker se je konstatiralo, da so na okrajnih in občinskih cestah od strani popirnice v Vevčah protizakonito postavljeni razni objekti (brzojavni drogovi, opozoritvene table, elektrovod, most), je deželni odbor sklenil: Popirnici v Vevčah se naroči, da tekom 8 dni odstrani , kar je protizakonito postavila, sicer bo dal deželni odbor vse omenjene objekte odstraniti na njene stroške. — Ko se to izvede, je vsak obrat v vevški poiprnici onemogočen in tvornici nič ne pomaga, četudi napolni z lažnjivimi pretvezami s ptujimi delavci tvornici.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

J. S. Z. ZA DELAVSTVO.

V zmislu svojih pravil, ki navajajo kot sredstvo za zboljšanje gospodarskih razmer svojih članov tudi peticije na urade in zakonodavne zbore (§ 3) je J. S. Z. poslala na deželni odbor sledečo vlogo:

Visoki
deželni odbor
v Ljubljani.

Občinski svet deželnega stolnega mesta Ljubljane je sklenil postavo, po katerih naj bi bilo dovoljeno pobirati takozvane kanalske pristojbine. Po tej postavi naj bi smela pobirati občina od poslopij, ki so zvezana z mestno kanalizacijo, od vsakega kvadratnega metra zazidane ploskve po 10 vinarjev. Ako obstoji poslopje iz več nadstropij, se pomnoži pristojbina za število nadstropij. V seji, v kateri se je omenjeni načrt postave sklepal, so zastopniki S. L. S. hoteč varovati interese delavstva in malih obrtnikov stavili izpreminjevalne predloge, katere je pa večina po vrsti vse odklonila. Ti izpreminjevalni predlogi so bili sledeči:

1. Uvede naj se dvojna pristojbina. 10 vinarjev od kvadratnega metra naj se določi za osrednje mesto, za predmestja pa, kjer je davčna sila prebivalstva bolj majhna, naj se določi petvinarska pristojbina.

2. Oproščeni naj bi bili od pristojbine humanitarni in dobrodelni zavodi ter eno- in dvodružinski delavski domovi.

3. Ustanoviti je zakonito poseben fond, v katerega naj se stekajo te doklade. Ta denar naj se porablja izključno le za zgradbo novih ter za vrdrževanje obstoječih kanalov.

Podpisana J. S. Z. se obrača tedaj kot poklicana varuhinja delavskih interesov na veleslavni deželni odbor s prošnjo, da po možnosti vpošteva predloge manjšine, v kolikor se le ti tičejo delavskih interesov. Saj vendar ni treba na široko utemeljevati, kako kruto bi bilo delavstvo prizadeto, ako bi se njegovi domovi obremenili s kanalskimi pristojbinami v isti izmeri, kakor na kapitalistični podlagi zgrajene palače ter druga javna poslopja.

Ljubljana, dne 5. februarja 1913.

NAŠA PRAVILA.

V drugem odstavku § 6. naših pravil je jako neprijetna tiskovna pomota, ki bi jo sicer lahko vsak spoznal, kdor pazljivo prečita dotični odstavek, ki pa kljub temu dela sitnosti posameznim skupinam in plačilnicam. Zato je načelstvo J. S. Z. v seji dne 22. I. 1913 sklenilo, da naj se v »Naši Moči« in pri vseh plačilnicah in skupinah opozori na to, da se mora drugi odstavek § 6. zvezinih pravil glasiti pravilno tako-le:

»Kdor je dalje nego osem tednov v vojaški službi, je prost prispevkov; dokler je v vojaški službi **nima** pravice do društvene podpore.«

Najboljše bo, če vsak član v članski knjižici imenovano točko popravi. Kar pred ima naj dodene en n. Pri še neoddanih knjižicah naj store isto skupine in plačilnice.

× × ×

Iz Idrije. Klerikalci se za šole nič ne zmenijo, tako nekako smo brali v glasilu naših rdečih sodrugov, v »Zarji.« Naj povemo, kako se za izobrazbo in šolo stori tam, kjer imajo komando socialni demokrati. Znano je, da so na Francoskem že pred leti klerikalce izrinili iz šol in liberalci v zvezi s socialnimi demokrati prevzeli razširjenje omike in prosvete, kakšen uspeh pa je? Ne bomo tu navedli, kaj pišejo klerikalni listi, ampak poglejmo le, kako sodbo izrečejo pristni liberalci o stanju novejše kulture svojega ljudstva. »Rappel« je strogo republikanski list in v njem piše Ferdinand Buisson sledeče: Vojaški novinci, ki stopajo k polkom, se poprašajo, znajo li brati in pisati? A kaj dobe pri vojakih, kjer vendar zdrave in močne fante potrdijo? 20 do 25 odstotkov nima niti pojna o črkah, ne zna brati in ne pisati, nad 50.000 vojakov so morali oprostiti vojaške službe in jih poslati v šole, katere so pri vojašnicah priredili, da jih vsaj za silo priuče branju in pisanju.« In vendar je francoska ravna dežela, ljudje zelo skupaj žive, kjer so za šole zelo ugodna tla. Prej so verske družbe, posebno šolski bratje, skrbeli, da je ljudstvo dobilo vsaj prvotni poduk, a te so pregnali, ljudstvo pa pustili v nevednosti. Celo tako daleč so prišli, da so celo boljše šolske otroke postavili za učitelje otrokom, ker v kosarnah ni prostora, da bi jih najbolj potrebno naučili. — Razume se, da »Zarja« kaj takega ne bo pisala, ker s tem bi ravno pokazala, kako malo je mar sodrugom, kjer imajo večino in vlado, za nižje ljudstvo. Čez domačine znajo zabavljati, a svojih slabosti nočejo odkrivati,

---

J. Jörgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

»Prav lahko vse počaka,« je odgovoril Ronge in odmaknil popisane liste od sebe. »Delo, ki ga ravno sestavljam, ni tako težko, mislim postati pridigar krščanske pravičnosti pred svetom.«

Zdaj mu je začel pripovedovati svojo namero, pripovedovati vse ono, kar mu je Niels Wüg pravil, ko sta se bila po daljšem času novič sešla.

»Tudi jaz,« je rekel Wüg, »sem zadnje čase mnogo premišljeval o krščanskem socializmu. Dan za dnevom se bolj oddaljujem od onega zasebnega krščanstva, ki vsako krščansko misel omeji na vprašanje: »Kako pa na onem svetu?« Stara Cerkev je dobro poznala evangelij, a ne modernega izrodka, da bi napravila dušo posameznika za središče vsega, tako, da ljudje pozabijo, kaj so, da so udje celote in da se to, kar bo na onem svetu, začne in mora začeti že v sedanjem življenju.«

Ko je Niels Wüg govoril, je začutil Herman Ronge, da ga daleč nadkriljuje v mislih. Čutil je, kako globoka resnost in kako temeljito premišljevanje tiči v mladem duhovniku in sramoval se je, da hoče on sam pisati o tako težkih vprašanjih.

Za trenotek sta oba molčala. Niels Wüg je tiho sedel in ogledoval gole neokrašene stene; izraz njegovega obraza je bil nekoliko utrujen; krog ozkih ustenj je počivala 60letna poteza in podoben je bil človeku, ki bojuje hude duševne boje. Ronge se je popolnoma izgubil v svojih premišljevanjih in je opazoval ta strogi, katoliško - redovniški obraz, ki je tako jasno kazal znamenja obsodbe in trepetaje je mislil na ono grozno nerazrešeno skrivnost — božje odločitve. Bog je ustvaril posode, ki naj nosijo čast in posode sramote; ali on reši kogar hoče in pogubi kogar hoče? . . .

Končno je prekinil molk Niels Wüg.

»Pravzaprav prihajam kot odposlanec. Poznaš razmere in nevarnosti katoliških študentov, da ne bi zašli v nasprotna društva in se ne bi izgubili? Zdaj smo jih za silo združili — vsak četrt se sestajamo. Bodi tako prijazen, pridi enkrat k nam, da kaj lepega poveš. Snov si lahko izbereš popolnoma samostojno.«

Precej časa sta govorila o stvari in končno je Herman Ronge obljubil, da pride predavat.

»Navsezadnje jim lahko preberem kaj iz svoje knjige.«

»Zdaj ko pride pomlad, me moraš gotovo obiskati. Dobil sem službo prav kakor sem si jo želel — sredi delavskih kasarn.«

Ko je Niels Wüg odšel, se je Ronge vrnil k svojemu delu. Dobil je novo veselje in pogum, našel družbo, ki se strinja z njegovimi nazori in kjer se bo morda lahko naučil še veliko novega.

VI.

Herman Ronge je stopil na govorniški oder, nad katerim so bile zapisane besede iz mašnega obreda: »Kvišku srca«. Pred seboj je ugledal dvorano polno obrazov, ki so se mu bliščali nasproti in v eni sprednjih vrst je spoznal Niels Wiiga. Mladi duhovnik ni bil sam, sedel je poleg mlade deklice, ki mu je bila podobna kakor bi bila sestra.

Ronge se je nagnil malo naprej in pričel; izprva bolj tiho in malo bojazljivo a potem srčneje:

»Prvi začetek vsake postave je, da se obrnemo proti vzhodu in prosimo svetega Kristusa, da nam dodeli svoj mir.

Tako, častite gospe in gospodje, se je glasil prvi zakon, po katerem je bila postala Norveška krščanska država. In naš sosednji, švedski zakon iz istega časa se glasi: »Vsak kristjan mora verovati v Kristusa — Boga, in ni Boga razven njega. Nihče ne sme darovati malikom — vsi naj spoštujejo Cerkev; k njej naj prihajajo živi in mrtvi, tisti ki se rode in ki umrjejo.«

S takimi besedami so se poslovili naši pradedje od poganstva, in krščanska postava je zavladala. »N o v o p o s t a v o vam dam, je rekel Rešenik, in zato se je nekdaj imenoval evangelij »Novi zakon«.

Končane so bile človeške daritve, mesto njih so prejemali sužnji prostost. Povsod se je pokazalo, da je postalo krščanstvo tudi n o v o ž i v l j e n j e, ne samo za posameznika, temveč tudi za družbo. Krščanstvo je prineslo miloščino, ki je najpopolnejša vseh dobrih del. Ta miloščina je bila trojna; najprej telesna: dati tistemu, ki je v potrebi; potem duhovna: sovražniku odpustiti; tretjič grešnike poboljševati in jih odvračati od hudega k dobremu. Velika dobrota krščanstva posebno pri nas na severu je bila, da so se zidali mostovi, skrbelo za ceste in pota. Težka dela so prevzemali naši pradedje, da bi z njimi pomagali iz kraja trpljenja drugim in našli milosti zase. Povsod in vse je vodil plemeniti namen: »Dopasti Bogu«.

da bi se pristaši od njih ne odtegnili, kakor delajo to na Francoskem.

Idrija. Štev. 10 .»Naše Moči« je prinesla kandidate za volitev v bratovsko skladnico. Volitev je sledeče izpadla: V Antonio čakalnici, v severovzhodni jami in v žgalnici je zmagala socialnodemokratična lista. Pri stavbenem oddelku je zmagala lista Strokovne zveze eraričnega rudnika. Da niso zmagale vse liste Strokovne zveze, (kajti zmagale so soc. dem. liste le z majhno večino), je vzrok, ker je mnogo naših volilcev doma ostalo. Da so pa naši volilci doma ostali, je krivda le vodstva Strokovne zveze, ker je ono samo kandidate nastavilo, mesto da bi bilo sklicalo shod ter tam skupno z drugimi se posvetovalo; postavilo je za kandidate večinoma liberalce in socialne demokrate in nekaj takih, ki so jih že iz obeh nasprotnih strank izbacnili. Zatorej so pa naši raje doma ostali, kakor pa šli za take v ogenj, ker je dosti naših odločnih mož, katerim je za blagor ubogega rudarja. Kadar bodo še kake volitve, bi svetovali Strokovni zvezi, naj skliče shod in naj se tam izbero kandidati iz naših mož, drugače bo Strokovna zveza še bolj pogorela.

Rudar.

(Ta dopis smo objavili neizpremenjen, kakor smo ga dobili, in sicer iz vrst najboljših naših mož. Naš dopisnik ima popolnoma prav, ker graja, da se niso na shodu kandidati postavili, vsekako pa je veselo znamenje, ker je zmagala pri stavbnem oddelku lista Strokovne zveze. Veseli smo doseženega uspeha, ker rdeči ne bodo mogli več o svoji vsemogočnosti bahati in ker se socialnodemokraška idrijska trdnjava ruši. Upamo, da se pri bodočih volitvah sedanje hibe popravijo; glavno pa bodi našim sodelavcem v Idriji: Zrušimo rdečo trdnjavo! Op. ur.)

Križe pri Tržiču. Skupina J. S. Z. bo imela na tiho nedeljo dne 9. marca svoj občni zbor, na katerem bo poročal odbor kako je delovala skupina v prvem svojem poslovnem letu, zato se vabijo vsi člani kakor tudi drugi delavci in prijatelji delavstva, da ga prav obilno obiščejo. Delavci in delavke! Oklenite se te organizacije, nikomur ne bo žal, ako se vpiše, da je to res, vprašajte tiste, ki so bili že deležni dobrot, ki jih skupina deli, ki so dobili že prav znatne podpore. Koliko pa je še tekstilnega delavstva v naši fari, ki ni nič organizirano, koliko pa tudi drugih. Ne poslušajte hujskačev iz rdečega tabora, ki skrbe le za judovske žepe, delavca pa imajo samo na jeziku.

Zveza delodajalcev proti delavcem.

Delodajalci imajo mnogo svojiih organizacij, v katerih se z vso odločnostjo bojujejo za svoje koristi. Za nje plačujejo jako velike vsote. Vsaka teh organizacij ima urejeno posebno tajništvo, v katerem je po več dobro plačanih uradnikov. Kako nespametno se sliši, če delodajalci zabavljajo proti temu, da si tudi delavske organizacije nastavljajo posebne tajnike. Da bi pa delodajalci temložje odbijali delavske zahteve, zlasti v državni zbornici, so si ustanovili tajništvo vseh delodajalskih organizaicj na Dunaju (III. Schwarzenbergerplatz 4, Industriehaus). V tem tajništvu zbirajo vse predloge, ki se stavijo v državni zbornici delavstvu v korist in zbirajo po posameznih organizacijah delodajalcev podatke proti njim. Obenem vplivajo na časopisje, da v njihovem smislu prinaša sestavke in članke. Sami pa tudi izdajajo cele knjige, v katerih pobijajo delavske zahteve. Najbolj čudna reč pri tem je ta-le:

Na videz napadajo predvsem soc. demokrate in njihove predloge. Napadalci so pa ravno tisti ljudje, ki so s svojimi glasovi pri volitvah pomagali demokratom v tolikem številu v državno zbornico. To je naravnost smešno in človeku se skoraj zdi, ko premišljuje, da je vsa reč med soc. demokraškimi voditelji in voditelji delodajalcev dogovorjena. Soc. demokrati vlagajo v državnem zboru razne predloge, s katerimi bobnajo med delavci češ, poglejte kako skrbimo za vas, Njihovi politični zavezniki pa na drugi strani skrbe, da iz teh predlogov ne ostane druzega nego kup papirja. Blamiran je torej nazadnje le ubogi delavec. Obenem je pa jasno, da se delavstvu prijazne postave ne morejo uspešno zahtevati nego samo od poslancev, ki so popolnoma svobodni in neodvisni, ki niso navezani na kapitalistične mogočnike in njihovo politično in denarno pomoč, pa tudi ne odvisni od soc. demokraških voditeljev. Mimogrede naj omenjamo, da se zveza delodajalcev zadnji čas, kar smo že povedali v svojem listu, s posebno vnemo poteguje zato, da bi se posebne postave sklenile proti stavkam. Slovensko delavstvo naj odpre oči. Vsak zavedni delavec, kdor zasleduje politiko, bo sam prišel do prepričanja, da je za uspešno obrambo njegovih pravic edino zanj primerno mesto v naši organizaciji.

Pravnik.

Lastnik obrta je dolžan skrbeti za pripraven lokal, da je odložena obleka zavarovana proti tatvini, poškodbi ali pokvarjenju. Tožnik je delal z več drugimi delavci pri neki stavbi. Delavcem je bila odkazana na treh straneh zaprta in na eni strani odprta šupa za prostor, kamor naj spravljajo odloženo obleko. Zraven tega prostora se je nahajala stavbena pisarna, ki je imela na odprto stran šupe okno, v strani proti šupi pa vrata, ki se zaklepajo. Dne 1. septembra je tožnik spravil v šupo par črevljev, katere je pred kratkim kupil za 18 K 80 vin. Ob 3. uri popoldne jih je bilo še videti v šupi, ob 5. uri pa nič več. Po mnenju tožnika so bili med 3. in 5. uro ukradeni, kar je bilo prav lahko mogoče, ker je bil vhod iz ceste v šupo popolnoma neoviran in so se takrat tuji delavci okoli stavbe klatili. Radi tega, ker je bil za shrambo obleke določen odprt lokal in pa, ker je večkrat opozoril polirja, da dotični prostor ni primeren za shranjevanje obleke, zahteva tožitelj povrnitev škode na ukradenih črevljih v znesku po 18 kron 80 vin. Toženec predlaga zavrnitev tožbe, češ, da, ako tudi ni izključeno, da pridejo tuji ljudje v šupo, je to vendar zelo malo verjetno, ker se je on vedno nahajal v bližini stavbe v pisarni, sicer pa, da ni njegova dolžnost skrbeti za pripraven prostor, koder naj delavci hranijo obleko. Tožnik bi bil, ako bi bil hotel, lahko shranil svoje obuvalo v pisarni, kakor so nekateri drugi delavci storili. Toženec ne trdi, da bi bil kedaj svetoval ali odkazal tožitelju, da naj shranjuje obleko in obuvalo v pisarni. Obrtno sodišče je iz sledečih razlogov priznalo tožniku zahtevano odškodnino v znesku po 18 K 80 vin. V § 74. obrtnega reda se sicer omenjajo samo take naprave, ki jih mora podjetnik postaviti in vzdrževati, katere služijo varstvu življenja, zdravja in nravnosti. Skrb za svoje delavce pa zahteva tudi še druge naprave, ki so neposredna posledica splošne dolžnosti, izvirajoče iz delavske pogodbe, da mora delodajalec skrbeti za svoje uslužbence. Tako je pri obrtih, pri katerih se morajo delavci pred delom in po delu preobleči, dolžnost dotičnega obrtnika, da poskrbi za dotično primerno shrambo za odloženo obleko, tako da je slednja varna pred poškodbo, pokvarjenjem in tatvino. Tako določuje že ministerialna odredba z dne 23. novembra 1905, drž. zak. štev 176 v § 101. (obramba obleke.) Te obveznosti pa toženec ni spolnil, ker se omenjena šupa ni dala zaklepati in je bil dohod vanjo, kakor toženec sam priznava, iz ceste tujim osebam mogoč. Na stvari ne izpremeni prav nič okolnost, da se nahaja shramba ravno nasproti stavbi, kajti toženec niti sam ne trdi, da bi bil kateremu delavcu izročil varstvo čez odloženo obleko, toženec sam pa med delom gotovo ni mogel povrhu še na obleko paziti. Tudi okolnost je brez pomena, da so nekateri delavci shranjevali obleko v pisarni. Kajti ta lokal se tožniku ni odkazal in se mu ni nikdar na prosto voljo dalo, da spravi obleko v šupi ali v pisarni. Vsled tega zadene toženca krivda na izgubo črevljev. Ker toženec visokosti škode ni oporekal, je bilo tožnikovemu zahtevku v celem obsegu ugoditi.

Podjetniško stanovanje za delavstvo.

V času ko primanjkuje po mestih in industrijalnih krajih manjših, delavstvu primernih stanovanj, je samoposebi pohvalno, ako podjetniki grade delavska stanovanja. Ne smemo pa misliti, da se dobi veliko podjetnikov, ki bi taka stanovanja zidali iz ljubezni do delavstva. Nagib zato je njih lastna dejanska potreba, ker ako ljudje nimajo kje stanovati, tudi delati ne morejo. Jasno je torej, da v prvi vrsti podjetnik pri stavbi delavskih stanovanj gleda na lastno korist. To opažamo posebno lahko ob času delavskih stavk. Tedaj podjetnik skuša stavkujoče delavce, kolikor najpreje mogoče vreči iz stanovanj, ne glede na običajno odpovedno dobo. V tem oziru so osobito oženjeni delavci veliko bolj navezani na podjetnika kot drugi in vsled tega tudi bolj odvisni. Vzrok temu je, da delavec sploh nima navadno nobene pogodbe niti za delo in ne za stanovanje, ki je v zvezi z delom. Tako podjetniško stanovanje za delavca se navadno smatra kot del plače, ki jo dobiva delavec. Torej ima delavec po tem načelu do stanovanja le toliko časa pravico, dokler dobiva plačo. Na to stališče se postavlja dandanes tudi obrtno razsodišče, ali opravdano ali ne, to je vprašanje, ker so mnenja različna. Po našem mnenju se ima smatrati vsako podjetniško delavsko stanovanje kot najeto stanovanje, od katerega se plačuje najemnina in naj bode tudi v obliki naravnostnega zaslužka. Stanovanje ni zastonj, vsled tega tudi ne kaka pritiklina zaslužka, ako to ni posebno pogojeno. Kakor so taka stanovanja na eni strani za delavstvo nekaka dobrota, pa so na drugi zopet zelo nevarna, ker je delavec vsled tega preodvisen. Tudi sigurnosti ni nobene. Ako zgubi delavec in kateregakoli razloga ali vzroka delo, zgubi tudi stanovanje, katero mora ob izstopu iz dela zapustiti. To je dostikrat zelo hudo, ker stanovanj navadno ni na razpolago. Vsled teh nedostatkov je potrebno, da se zakonito določi odpovedni rok za podjetniška delavska stanovanja. Tak rok bi moral biti v vseh slučajih isti, kot je krajevno določen za vsa druga stanovanja.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Tobačni delavci! Tobačne delavke!

Pri volitvah v bolniški odbor, ki bodo te dni, volite le tiste kandidate in kandidatinje, ki Vam jih priporočajo naše organizacije in oddajte tiste glasovnice, ki ste jih prej, ko volite, pokazali zaupnikom in zaupnicam naše organizacije. Gre za to, da pokažemo in doženemo svojo moč v ljubljanski tobačni tvornici!

Krajna skupina Ljubljana Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Podporno društvo delavcev in delavk ljubljanske tobačne tvornice.

Skupina J. S. Z. delavstva ljubljanske tobačne tvornice.

× × ×

Zvezina obvestila.

Blagajniško poročilo za IV. četrletje leta 1912.

Dohodki:

74.565 tedenskih doneskov po 30 vin.	K	22.369·50
1 tedenski prispevek po 24 vin. . . .	„	—·24
500 Zvezinih prispevkov po 2 vin. .	„	10·—
124 vpisnin po 40 vin.	„	49·60
5 pristojbin za knjižice po 20 vin. .	„	1·—
Obresti	„	90·—
Koledar	„	542·70
Brošure	„	18·30
Strokovna glasila	„	25·30
Strokovna komisija	„	48·—
Povračila krajnih skupin	„	22·26
Dobro krajnih skupin	„	10·57
Napačna vknjižba	„	65·—
Razno	„	2·50
Vsota . . .	K	23 254·87
Saldo 30. septembra . . .	„	32.379·29
	K	55.634·16

Izdatki:

Bolniške podpore	K	9·493·64
Podpore porodnicam	„	1.455·—
Pogrebne podpore	„	80·—
Podpore ob orožnih vajah	„	58·68
Pravno varstvo	„	111·09
Procenti krajnim skupinam	„	2.236·97
Agitacija	„	483·17
Plače in remuneracije	„	1.7 8·—
Strokovna glasila	„	3.628·73
Tiskovine	„	22·30
Pisarniški izdatki	„	428·15
Knjige in časopisi	„	26·19
Bolniška blagajna in zavarovanje .	„	216·80
Poučni tečaji	„	100·—
Delegacije itd.	„	227·40
Koledar	„	5'·03
Strokovna komisija	„	334·53
Zaostanki krajnim skupinam	„	6·49
Povračila krajnim skupinam	„	7·71
Rezervnemu zakladu	„	112·53
Razno	„	43·10
Vsota . . .	K	20.901·84
Saldo 30. decembra 1912. . . .	„	34.732·35
	K	55.634·16

× × ×

STAVBNA IN STANOVANJSKA ZADRUGA AVSTRIJSKEGA TOBAČNEGA DELAVSTVA, REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENIM POROŠTVOM NA DUNAJU.

V zmislu § 13 zadružnih pravil sklicuje načelstvo v četrtek 20. februarja 1912

II. redno glavno skupščino

Čas: ob 7. uri zvečer. — **Kraj:** H. Spieszova gostilna, XVI. Thaliastrasse št. 103.

Spored:

1. Poročilo načelstva za leto 1912.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
4. Volitev dveh članov v načelstvo in v nadzorstvo.
5. Izpremememba pravil.

Načelstvo predlaga, da naj se pravila takole izpremene:

§ 1. naj se v bodoče glasi:

Tvrdka, sedež in in namen podjetja.

§ 1. Pod tvrdko: »Stavbna in stanovanjska zadruga avstrijskega tobačnega delavstva, registrovana zadruga z omejenim poroštvom na Dunaju«, se ustanovi v zmislupostave z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 s sedežem na Dunaju.

Zadruga namerava članom, ki pripadajo manj premožnim slojem, preskrbeti:

a) cenena stanovanja ter male delavnice z zgradbo ali z nakupom stanovanjskih hiš s stanovanji in male delavnice v zmislu postave z dne 22. decembra 1910, drž. zak. št. 242 in v zvezi ž njo izdelanega štatuta; navedene objekte daje tudi v najem svojim članom, dobavi tudi stanovanjske hiše z družinskimi stanovanji in z malimi delavnicami.

b) članom poizkuša omogočiti lastne hiše, ki jhi ali zgradi ali pa nakupi (brez ali z malimi delavnicami) v zmislu postave z dne 22. decembra 1910, drž. zak. št. 242, in v zvezi ž njo izdanega štatuta in se prodajo članom; sprejemajo se tudi hranilne vloge na tekoči račun od tistih članov, ki hočejo hišo kupiti. (Nakup lastnih hiš.)

c) zgradi domove neoženjencem v zmislu postave z dne 22. decembra 1910 v zvezi s to postavo izdanim štatutom.

§ 11. al. 2 naj se po besedi »komisija« dostavi:

... nadalje pri prenašanju posebnih funkcij, ki presegajo okvir obveznosti posamnim članom načelstva in pri določitvi odškodnine.

§ 20. slovi v novem besedilu:

Zgradba ali nakup hišic, ki se pripravijo za stanovanja in male delavnice članom in ki se prodajo članom.

§ 20.

Po »Državnem stanovanjskem zakladu za mala stanovanja« dovoljeno ali zajamčeno posojilo se mora svojemu namenu odkazati.

Nakupljena poslopja in stanovanja naj se v dobrem stanju ohranijo.

Nakupljena poslopja se morajo v obsegu popolne vrednosti zavarovati glede na požare pri kaki v državi pripuščeni zavarovalnici.

Med časom posojilne pomoči iz »Državnega zaklada za mala stanovanja« (če se zagotovi oziroma dovoli posojilo ali jamstvo za najetje posojila drugod, dokler se popolnoma ne pokrije dovoljeno, oziroma zajamčeno posojilo) se zadruga podvrže nadzorstvu c. kr. ministrstva javnih del v zmislu štatuta, ki se je izdal k postavi o stanovanjskem zakladu dne 22. decembra 1910, drž. zak. št. 242.

Dokler se ne pokrije po »Državnem malostanovanjskem zakladu« dovoljeno ali zajamčeno posojilo, toliko časa se smejo najeti zemljiškoknjižna posojila le z dovoljenjem ministrstva javnih del.

Kar tiče ugodnosti po postavah dne 28. decembra 1911, drž zak. št. 242 in 243, glede na davčne olajšave za nove stavbe, prizidke, nazidke in prezidave v splošnem in za malostanovanjske stavbe osobito z ozirom na davčne in pristojbinske olajšave za splošno koristne stavbinske zveze, je zadruga podvržena nadzorstvu po c. kr. ministrstvu javnih del v zmislu ministrskega odloka z dne 9. februarja 1912, drž. zak. štč 30.

Dosedanji § 02 se označi kot § 21 in naj slove:

Oddaja in odpoved stanovanj, malih delavnic in hiš.

§ 21.

Posameznim članom se sme dati v najem le eno stanovanje in le ena delavnica.

Delavnica se da v najem le lastniku stanovanja dotične hiše.

Stanarine se določijo tako, da se varujejo tako rentabiliteta kakor tudi splošno koristen značaj najetega objekta in jih mora kakor tudi izpremembe potrditi c. kr. ministrstvo javnih del.

Lastniku se stanovanje, oziroma delavnica, dokler izvršuje svoje obveznosti glede na najemninsko pogodbo ali če se ne pokažejo tehtni razlogi, ne sme odpovedati.

Načelstvo in nadzorstvo določata stanarinski red, ki naj ga občni zbor odobri.

Dosedanji § 21. popolnoma odpade.

§ 22. slovi:

Domovi neoženjencev:

§ 22.

V posameznem stanovanjskem prostoru sme stanovati le ena in največ tri osebe.

Na vsakega stanovalca mora vsaj 12 kubičnih metrov odpasti.

Posamezne osebe različnega spola smejo stanovati le v popolnoma ločenih oddelkih.

§ 23. naj se glasi:

§ 23.

Lastne hiše se smejo prodati le fizičnim osebam. Več kakor eno hišo ne sme nihče imeti. Zadruga imej pravico, da sme hišo vsaj za 10 let nazaj kupiti. Brez dovoljenja c. kr. ministrstva javnih del se ne sme v teh hišah ustanoviti gostilna ali žganjarna.

To so bistvenejši predlogi glede na izpremembo pravil.

× × ×

Upamo, da prične prekoristna stavbna zadruga tudi v Ljubljani kmalu poslovati. Tisti delavci in delavke iz ljubljanske tobačne tvornice, ki bi zadrugi želeli pristopiti, naj to javijo zapisnikarici Krajne skupine Ljubljana Avstrijske kršč. tobačne delavske zveze Mariji Blejec, da njih imena centrali naznani. Če se zadostno število članov priglasi, se pravila poslovenijo in prične zadruga tudi v Ljubljani poslovati. Tozadevno opozarjamo na članke, ki smo jih lani v »Glasniku« objavili.

Železničar.

»Alland in »Horgas«. Jetika dandanes izmed vseh bolezni zahteva največ žrtev in vsi pripomočki medicinskih ved je ne morejo zatreti. Toda mnogokrat je mogoče človeka, ki je začel bolehati na pljučih, še rešiti, seveda je pa neobhodno potrebno, da se dotičnik natanko ravna po tozadevnih zdravniških navodilih. In to je doma skoro nemogoče, pri revnih ljudeh pa naravnost izključeno. Bolniška blagajna južne železnice se je s to zahtevo, da mora jetični bolnik imeti posebno stanovanje, hrano, snago, zrak in red sprijaznila in zato pošilja uslužbence, pri katerih je še upanje, da ozdravijo, v zavode za jetične »Alland« pri Dunaju in »Horgas« pri Gradcu. Navadno ostanejo bolniki tam tri ali pa tudi štiri mesece in bolniška blagajna poravna vses troške. Kakor je ta čin bolniške blagajne vse hvale vreden, tako pa se mora grajati mnogokrat malomarnost članov. Ako že ne morejo več nikamor in je vsaka pomoč prepozna, potem se pa spomnijo na bolniško blagajno in ji napravljajo prav nepotrebne stroške. Priporočamo torej južnoželezničarjem, ki zbole na pljučih, da se za oddajo v enega izmed imenovanih zavodov pravočasno pobrigajo. Vložiti je je treba prošnjo na bolniško blagajno za plačilo stroškov v zavodu in obenem tudi prošnjo na predstojno ravnateljstvo za tri- ali štirimesečni dopust. — R.

»Življenjska doba« amerikanskih tovornih voz. Nek amerikanski list prinaša statistiko železniških tovornih voz. Po tej statistiki se razbije 42 procentov vseh voz in le 58 procentov je tako srečnih, da dočakajo sive starosti, ko jih vzamejo iz prometa, ter jih postavijo na kak stranski tir, kjer sanjajo o lepi preteklosti, ko so hodili križem širnega sveta. Navadno vzdrži tovorni voz, ako mu je sreča mila in ga prej ne razbijejo, okrog deset let, preden ga pošljejo v zasluženi pokoj; 12 ali več let stari vozovi so že redki. Najstarejši znani voz je dočakal celo 21 let in ga je pensilvanska železnica lansko leto odstavila iz službe. V Ameriki tovornih voz že skoraj nič več ne popravljajo. Kadar je voz tako zdelan, da bi bilo treba kakega večjega popravila, ga raje zavržejo, ker bi popravilo ravno toliko stalo, kot stane nov voz.

Okno v svet.

Zbornica Združenih držav je sprejela nov zakon za priseljence, po katerem mora znati vsak priseljenec vsaj svoj materni jezik pisati in brati. Izvzete so žene, vdove in samice. Priseljeniški davek je zvišan na pet dolarjev.

Davek na vžigalice bo znašal 25 pri škatljici, to se pravi, da bodo še enkrat dražje, kot so sedaj. Obdačili pa bodo tudi razne aparate, ki služijo za prižiganje mesto vžigalic. Davka na vžigalice bodo zopet plačali največ priprosti ljudje, ker je teh največ in pa ker rabijo tudi razmeroma največ vžigalic, dočim imajo bogatini največ električno razsvitljavo, kjer ne rabijo vžigalic.

Prusko naučno ministrstvo je izdalo na provincialne šolske zbore oglas, ki ima namen opozoriti učiteljstvo na slabo berilo in jih vspodbujati, da bi odvračali mladino od slabih knjig. Tudi pri nas bi bilo treba posvetiti temu nekoliko več pozornosti. Kjer vidimo skvarjeno mladino, lahko z gotovostjo trdimo, da je tam razširjeno slabo čtivo.

Pridobivanje zlata v Transvalu je v zadnjih letih mogočno narastlo. Že leta 1911 je znašala vrednost pridobljenega zlata 35 miljonov funtov šterlingov, pa se je lansko leto še dvignilo. Uslužbenih je bilo pri tem 186.881 delavcev po večini domačinov. V teh rudnikih je bilo v dveh letih ubitih 1949 oseb. Ako omenimo, da je to v odstotkih skoro trikrat toliko, kakor se jih ponesreči v nemških premogovnikih, potem si lahko mislimo, kako neusmiljeno in neprevidno ravnajo z svojimi delavci.

552.556 oseb je bilo obsojenih leta 1911 v Nemčiji, med temi 50.838 mladoletnih. Skupno število je naraslo od prejšnjega leta za 2100. Najbolj je poskočilo število prestopkov zoper zakon proti živalskim nalezljivim boleznim.

V Kostnici (Konstanz) sta dva zdravnika nekega bolnika z rentgenovimi žarki težko poškodovala, ko sta mu hotela potegniti iz hrbta nek tuj predmet. Deželno sodišče ju je obsodilo na 10.000 K odškodnine, radi bolečin, ki jih je pretrpel bolnik.

Izdajatelj: Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk »Katoliške tiskarne«.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT"
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski materijal
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev domačega izdelka

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana, Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavic, nogavic, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.
Je pezno blago
Zmerne cene

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.
Cene najnižje.
Cene najnižje.

Pravi: Franck: s kavnim mlinčkom najboljši pridatek za kavo!
sl ba y 2806, 1:11 I Æ
Tovarniška znamka.

javiti obrtni oblasti, oziroma dobiti pred pričetkom poslovanja morda zahtevano koncesijo; d) morajo nastaviti sposobnega zastopnika (poslovodjo) ali zakupnika. Nikakor torej ne zadostuje, da bi društvo le izposlovalo, da mu društvena oblast odobri pravila, v katerih je izražen namen baviti se z obrtnijo, ker s tem društvena oblast samo izjavi, da se sme osnovati društvo za doseganje v pravilih navedenih namenov. Po odobrenju pravil si mora društvo preskrbeti še obrtno pravico bodisi potom prijave, bodisi potom koncesije, kakor je pač predpisano za dotične obrte. (Prim. odlok min. za notranje stvari, dne 4. oktobra 1888., št. 215.905 in razsodbo uprav. sod. dne 25. novembra 1910, št. 12.043.)

Druga društva so izključena od vsakega podjetja, ki meri na dobiček, torej tudi od obrtovanja.

Če se samo več oseb združi z namenom, da bi se skupno bavile z obrtnijo, ne nastane pravna oseba v smislu § 3. o. r., in zato mora vsak udeleženec dokazati za dotični obrt potrebne zakonite lastnosti. (Razsodba min. za notr. stvari l. 1886., št. 2128.)

V enakem smislu je razsodilo upravno sodišče (20. februarja 1908, št. 1750): Po §§ 2. in 3. obrtnega reda se morejo z obrtovanjem baviti samo posamezne žive (fizične) ali pravne (juristične) osebe, katere zadnje pa morejo obrt izvrševati samo po primernem namestniku (poslovodji) ali zakupniku. V prvem slučaju ni izpolnjen zakoniti pogoj, ako se izda obrtni list za izvrševanje kakega rokodelskega obrta ne eni ali več določenim posameznim osebam, ampak kaki neprotokolirani tvrdki, ki po lastnih podatkih tvori pridobitno družbo v smislu 27. poglavja drugega dela splošnega državljanskega zakonika. Taki družbi izdan obrtni list je neveljaven.

Javna trgovinska družba se smatra za pravno osebo v smislu § 3. o. r. (Min. za notr. stvari l. 1893, št. 22.808.) Zato se dokaz osebne sposobnosti ne more zahtevati od vsakega družbenika, ampak samo od namestnika (poslovodje), oziroma od zakupnika. — Pri trgovinskih obrtih, s katerimi se pečajo javne trgovinske družbe, so le-te lastnice obrta, ne posamezni družbeniki. (Upr. sod., 23. apr. 1892., št. 1316.)

Akcijske družbe so društva in morejo kot taka baviti se z obrtovanjem le v toliko, v kolikor so do obrtovanja upravičena po svojih pravilih. (Upr. sod. 30. dec. 1908, št. 12.754.)

V pravilih izraženi namen, izvrševati določen koncesioniran obrt, še ne daje pravice do podelitve dotične koncesije; obrt se sme izvrševati šele, ko se je koncesija podelila. (Upr. sod. 4. novembra 1892, št. 3290.)

se je vložil priziv, in samo za dotično podjetje, katerega uvrstitev med eno ali drugo vrsto obrtnije je bila negotova. (Ukaz trg. min. z dne 8. okt. 1885., št. 21.477.)

II. Poglavje.

2. Pogoji samostojnega uradovanja.

§ 2.

Samoupravičenost.

Za samostojno obratovanje kakega obrta se praviloma zahteva, da je podjetnik upravičen sam oskrbovati svojo imovino.

Na račun oseb, katerim ni priznano svobodno oskrbovanje svoje imovine, se morejo obrti obratovati samo s pritrditvijo njih zakonitih zastopnikov in pristojnega sodišča po sposobnem namestniku (poslovodji) ali zaupniku (§ 55.).

Spol ne dela razlika glede pripusta k obrtovanju.

Načeloma je vsakdo upravičen, da se sme pečati s kakim obrtom, oziroma da dobi zato potrebno obrtno pravico, ako ni proti njemu kakega zakonitega zadržka, vsled katerega se mu odreka imenovana pravica.

Zakon zahteva v prvi vrsti od vsakogar, ki se hoče baviti z brtnijo, samoupravičenost, to je pravico, da sme dotičnik po svoji volji gospodariti s svojim premoženjem. Zaradi pomanjkanja samoupravičenosti se ne morejo pečati z obrtnijo:

1. Mladoletniki, to je osebe, ki še niso dopolnile svojega 24. leta in se še nahajajo v očetovski, oziroma v varuški oblasti. Le-ti ne morejo svobodno razpolagati s svojo imovino in zaradi tega ne morejo biti obrtniki, razun ako se ta zadržek na sledeča načina ne odpravi:

Po § 252. splošnega državljanskega zakonika sme namreč varuška sodnija, vprašavši za svet varuha in tudi bližnje sorodnike, mladoletnika razglasiti za polnoletnega, če je izpolnil 20 let. Na drug način se odpravi omenjeni zadržek s tem, da oblastvo dovoli mladoletniku pečati se s kakim opravilom ali obrtom, kajti na ta način mu je podelilo pravico polnoletnosti.

Ker postane mladoletnik polnoleten, ako se pripusti k samostojnemu obrtovanju, dolžne so sodnije, da v interesu mladoletnikov in varovancev in v zabrambo škodljivih posledic v takih slučajih s posebno previdnostjo postopajo ob podeljevanju privoljenja

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta štev. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi posredujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog, škatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih očes in trde kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepilno sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krone 80 v.

IVAN JAX IN SIN v Ljubljani, Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

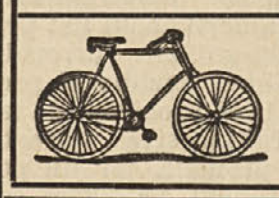

voznih koles in šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% **prihranka in okusen zajtrk, južina!** dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo **sladni čaj.** Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in

Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-

Zdravje! karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse štev. 109, Josefstädterstrasse štev. 25, Radetzkyplatz štev. 4. V Gradcu: Sackstrasse štev. 4.

Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.

Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa. Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare. V steklenicah po K 3·50 in K 2·— v vsaki lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“

Ljubljana, Marijin trg.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavnica K 704.939·27.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta štev. 6

pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik **od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne** ter jih obrestuje po

4 3/4 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4·50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik; **Josip Šiška,** stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: **Anton Belec,** posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano; **Dr. Josip Dermastia; Anton Kobi,** posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; **Karol Kauschegg,** veleposestnik v Ljubljani; **Matija Kolar,** stolni dekan v Ljubljani; **Ivan Kregar,** svetnik trgovske in obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; **Fran Leskovic,** hišni posestnik in blagajnik „Ljudske posojilnice“; **Ivan Pollak ml.,** tovarnar; **Karol Pollak,** tovarnar in posestnik v Ljubljani; **Gregor Šlibar,** župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na
Simona Kmetetza
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila dajo se brezplačno.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v New-York

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkarte) za francosko linijo iz **Havre v New-York** in listke za **povratek iz Amerike** v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna pojasnila daje samo **ED. ŠMARDA**

potovalna pisarna v **Ljubljani, Dunajska cesta št. 18** v hiši „Kmetske posojilnice“

FR. P. ZAJEC, Ljubljana Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

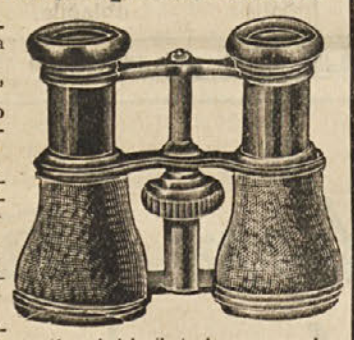

Prvi specialist za očala in ščipalnike, narejene **strogo natančno** po naročilu in zdravniških predpisih. — Nadalje priporočam svojo velik izbiro **strokovnjaško pravilno** izdelanih toplomerov, zrakomerov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch, Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delavnici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen. **Bogata zaloga najboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.**

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov

August Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na

štedilna ognjišča in peči

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

kot varuška ali skrbniška oblast in da osobito mladoletnikom pred dovršenim dvajsetim letom dajejo tako dovoljenje le po skrbnem preudarku glede njihovih primernih lastnostij in le v ozira vrednih slučajih. (Odlok pravosodn. ministrstva z dne 19. marca 1860, št. 2712).

Razločevati pa je treba pri tem sledeče: Če sodnija mladotelnika razglasi za polnoletnega, zadobi le-ta vse pravice polnoletnosti. Če mu pa le politično oblastvo podeli obrtno pravico, ne da bi za to dobilo privoljenje varuške oblasti, tedaj postane samostojen le v zadevah svojega obrta. (Razsodba najviš. sod., 2. septembra 1879, št. 9774.)

Ako je mladoletnik na ta način postal polnoleten, postal je sam svoj in zato se sme sam brez namestnika baviti z obrtom.

2. Tiste osebe, katere imajo take duševne ali telesne napake, da vkljub polnoletnosti ostanejo v očetovski ali varuški oblasti, oziroma pod kuratelo. Sem spadajo n. pr. oni, ki so slabega uma ali zmešane pameti, pa tudi mutci; toda le-ti zadnji samo takrat, če so poleg tega še slaboumni in morajo tudi po 24. letu ostati pod kuratelo; sicer so pa popolnoma samostojni.

Zapravljivci, to je tisti, katere je sodišče javno razglasilo kot take, jih postavilo pod kuratelo in jim vzelo pravico samostojno gospodariti s svojim premoženjem.

4. Izključene so tudi osebe, katerih premoženje je prišlo v konkurz, in sicer so izključene za toliko časa, kolikor časa traja konkurz. Vendar pa se sme obrt izvrševati med konkurzno obravnavo na račun konkurzne mase. Glej tudi § 5. o. r.

Osebe, naštete zgoraj v točkah 1 do 4, torej ne smejo samostojno baviti se s kakim obrtom. Pač pa se sme obrt izvrševati na njihov račun, če to dovoli njihov zakoniti zastopnik (oče, varuh, kurator) in pristojno varuško sodišče. Zakon zahteva, da se v takih slučajih nastavi v obrtu sposoben namestnik (delovodja, poslovodja), oziroma da se da obrt v zakup. Od namestnika ali zakupnika se tirja, da mora imeti vse one zakonite lastnosti, katere zahteva zakon za samostojno izvrševanje obrta (§§ 55. o. r.). To velja za vse obrte, pri koncesioniranih obrtih pa mora namestnik, oziroma zastopnik poleg tega še dokazati vse še posebej zahtevane potrebščine, katere hoče imeti zakon za dopuščene obrte. Glej tudi § 23. o. r.

Če se je nastavil namestnik, ali če se je dal obrt v zakup, mora se to pri svobodnih in rokodelskih obrtih naznaniti obrtnemu oblastvu; pri dopuščanih je zraven tega še potrebno, da tudi obrtno oblastvo pritrdi taki izpremembi.

Razlika spola nima nobenega vpliva na pripustitev k obrtovanju. Le nekatere stavbinsko - obrtne koncesije se podeljujejo samo moškim osebam. Vendar pa po členu 7. trgovinskega zakona ne sme zakonska žena brez dovoljenja svojega moža baviti se s trgovino. Kot privoljenje velja, če žena trguje z vednostjo in brez ugovora moža. Po § 6. uvedbenega zakona za trgovinski zakon lahko dovoljenje moža nadomesti sodniški izrek, če se po uradni obravnavi izkaže, da vsled ženinega trgovanja moževe pravice niso izpostavljene nevarnosti.

§ 3.

Pravne osebe in družbe.

Pravne osebe se smejo po enakih pogojih kakor posamezen človek baviti z obrtom, nastaviti pa morajo sposobnega namestnika (poslovodjo) ali zakupnika (§ 55.).

Društva pa smejo izvrševati obrte le v toliko, kolikor so do tega upravičena po društvenih pravilih.

Družbam, ki so dolžne, da dajo protokolovati firmo, more obrtno oblastvo izdati obrtni list, oziroma podeliti koncesijo tudi brez dokaza, da se je protokolovanje izvršilo, ako je le sicer nedvomno izkazano, da se je družba ustanovila. Pač pa je v vseh slučajih predpisati primerno dobo, v kateri naj se naknadno dokaže, da se je protokolovanje izvršilo in ako ta doba poteče, ne da bi se bilo to zgodilo, naj se odvzame obrtni list ali koncesijski odlok, ker je neveljaven.

Pravic v pravnem življenju ne vživajo samo poedine, žive osebe, ampak tudi t. zv. pravne (juristične) osebe. Za pravno osebo je smatrati vse, kar more razven posameznika še imeti pravice, tedaj družbe in društva različnih vrst, nekatere zavode (sirotišnice i. dr.) in ustanove, zlasti pa državo, deželo in občino.

Prejšnji paragraf pa se ne sme umeti tako, da imajo vsled tega vse pravne osebe pravico baviti se z obrtnijo. Smisel zakona je, da v tem oziru ni obrtno - pravnih zadržkov sploh, namreč takih zadržkov, da bi zakon pravne osebe splošno izključeval od obrtovanja. Pri društvih je treba zlasti razločevati, če so ustanovljena na podlagi cesarskega patenta z dne 26. novembra 1852., (drž. zak. št. 253) ali na podlagi društvenega zakona z dne 15. nov. 1867. (drž. zak. št. 134.)

Samo društva prve vrste se smejo baviti z obrtovanjem, seveda pod zakonitimi pogoji, ki so sledeči: a) v društvenih pravilih mora biti označen namen, s kakimi posli se namerava društvo baviti; b) društvena pravila morajo biti odobrena od društvene oblasti; c) društvo mora kakor vsak obrtnik nameravani obrt pri-